

כבוד המת

כלל לצה"ל לפיכך לא הצליח לאתרה". אך הודעת הצבא השאירה בידי המוקד גם קצה חוט לפעולה, שכן "באותה התקופה לא היה נושא הגופות" כפי שנכתב "באחריות צה"ל, אלא ככל הנראה באחריות הלשכה לתפקידים מיוחדים במשטרת ישראל". המוקד פנה, אם כן, למשטרה בבקשה לבדוק את הטענה ולברר האם יש בידיהם מידע על מקום הימצאה של הגופה. אולם גם המשטרה כשלה ובמכתבה מאוגוסט 2001 השיבה כי "בבדיקה עם הגורמים הנוגעים הבדיקות העלו חרס". גם הפנייה למכון הלאומי לרפואה משפטית העלתה חרס. בתשובת המכון נכתב כי פרטיו של המנוח אינם מופיעים ברישומים.

באוקטובר אותה שנה עתר המוקד לבג"ץ בדרישה לאתר את הגופה ולקיים את

ב-4 לפברואר 1971 נהרג אביו של ר"א בהיתקלות עם חיילים באזור הר חברון. עשרים ושלוש שנים לאחר מכן [בעקבות "הסכם אוסלו" החלו רבים לפנות בבקשה להשבת גופות יקיריהם] פנה הבן לעו"ד, לשם השבת גופת אביו לבני משפחתו לקבורה. בנובמבר 1995 התקבלה תשובתו החיובית של היועץ המשפטי בגדה המערבית: "נתבקשתי להודיעך כי מפקד כוחות צה"ל באיו"ש אישר את החזרת הגופה למשפחה. החזרת הגופה תיעשה בתיאום עם המינהל האזרחי על פי הנהלים, בתקופה הקרובה". אולם הגופה לא הגיעה לידי המשפחה.

ארבע שנים לאחר מכן פנה ר"א למוקד, כדי שיסייע בהשבת הגופה. בשנים 1999-2000 פנה המוקד לגורמים שונים בניסיון לברר מה עלה בגורל ההבטחה שניתנה למשפחה והיכן מצויה גופתו של צ"א. המוקד צירף לפניות אלה את החומר שהיה ברשותו - תצהירים של עדים להיתקלות וגזרי עיתונים שדיווחו על האירוע - אולם לשווא. בפברואר 2001 התקבלה במוקד תשובת הצבא, לפיה הגופה "האמורה אינה מוכרת

³³ בג"ץ 4241/03, סואלמה ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, תק-על 2003(3), 1460.

³⁴ בג"ץ 8262/03, אבו סלים ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, תק-על 2003(3), 2113.

³⁵ בג"ץ 2301/03, גאבר ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, תק-על 2003(2), 2057.

אמנם, בתקופה שבין הקמת בית הקברות בשנת 1968 ועד למאי 1972 נקברו באתר עשרות גופות, אך אין כיום שום תיעוד שיביא לזיהוי הגופות או לאיתור מיקומם המדויק של החללים שנטמנו, ככל הנראה, במקום. בתגובה לתשובה זו דרש המוקד מהמדינה שתעביר לידי העתק מדו"ח ועדת החקירה, שתברר כמה גופות נקברו בבית הקברות לחללי אויב ללא תיעוד, שתבחן מדוע ועל בסיס מה ניתנה ההבטחה לר"א - עוד בשנת 1994 - כי גופת אביו תוחזר והאם המדינה תהיה מוכנה לממן בדיקות DNA לגופות לא מזוהות במטרה לאתר את גופתו של צ"א. המדינה טענה כי ללא רישום אין דרך לדעת כמה חללים נקברו וכי אפשר רק להעריך כי המדובר "בעשרות", כי ההבטחה היתה עקרונית והעידה רק על היענות לבקשת המשפחה אך לא בחנה את הקשיים הטכניים שעלולים להתגלות וכי ללא מושג כלשהו לגבי מיקום הגופה לא ניתן לערוך בדיקות גנטיות. בנוסף, ממצאי ועדת החקירה שנשלחו למוקד לא גילו פרטים שלא היו ידועים זה מכבר. בדיון בבית המשפט שב המוקד ודרש לערוך בדיקת רקמות לכל הגופות הלא מזוהות הנמצאות בבית הקברות בבקעה, על מנת לזהות את גופתו של צ"א ועל מנת לרשום באופן מסודר את הקבורים, אך בדצמבר 2003 דחה בית המשפט את ההצעה וקבע בפסק הדין כי "בנסיבות אלה לא ניתן, עם כל הצער שבדבר, לאתר את גופת אביו של העותר".³⁶

ההבטחה למשפחה. בתשובות המדינה נמסר כי קיים קושי לאתר גופה וכי אחרי שלושים שנה אין יודעים עוד היכן היא. עוד טענה המדינה כי ההבטחה שניתנה למשפחה היתה הבטחה עקרונית בלבד ולכן, על מנת לגלות היכן הגופה, יש לתת לה שהות נוספת לבדוק את פרטי המקרה. בהודעה השנייה, שנמסרה מקץ שלושה חודשים, טענה המדינה כי הטיפול בגופות אכן היה בידי המשטרה וכי "הנושא טופל ביחידה שפורקה זה מכבר" ואשר מסמכיה בווער. המשטרה בחנה מידע לפיו יתכן שהגופה נקברה בבית קברות מיוחד ליד צפת, אך הברור העלה כי במקום נקברו רק חללים שנהרגו בצפון הארץ. לאור זאת מינתה המשטרה קצין בודק כדי לחפש את הגופה אולם לשם כך התבקש בית המשפט לדחות את הדיון בשלושה חודשים נוספים. בית המשפט נתן למדינה אורכה של כחודש אחד בלבד, עד אוגוסט 2002, אולם רק באוקטובר התקבלה תשובתה האחרונה והמסכמת של המדינה לבג"ץ. הקצין הבדק שמונה על ידי המשטרה מסר, כי הגופה הועברה על ידי הצבא לבקעת הירדן. בעקבות ממצאים אלה, ולבקשת היועץ המשפטי של הגדה המערבית, מינה אלוף פיקוד המרכז ועדת חקירה. אולם גם ועדה זו לא מצאה את הגופה. הוועדה מצאה אמנם כי הגופה הועברה, ככל הנראה, לבית הקברות לחללי אויב שליד גשר אדם בבקעה, אך "לא ניתן כיום לאתרה וזאת משום שאין בנמצא כיום תיעוד ורישום מסודר של קבורת מחבלים באתר מהתקופה הרלוונטית (פברואר 1971)". על פי ממצאי הוועדה, תיעוד האתר המצוי כיום בידי הצבא החל רק במאי 1972.

³⁶ בג"ץ 8359/01, אבו מייזר ואח' נ' מדינת ישראל, תק-על 1362, (4)2003.